

Wrocław, 18 marca 2019 r.

Dr hab. Robert Alberski, prof. nadzw. UW.

Ocena
cyklu publikacji powiązanych tematycznie pt.
„Rola organizacji pozarządowych z państw Grupy Wyszehradzkiej w pomocy
na rzecz demokracji w innych państwach postkomunistycznych.
Ocena wpływu działań na społeczeństwo obywatelskie”,
pozostałego dorobku naukowego, działalności dydaktycznej i organizatorskiej
dr Pauliny Pospiesznej

Doktor Paulina Pospieszna uzyskała pierwszy stopień naukowy w 2010 r. na Alabama State University, broniąc rozprawę doktorską pt. „When Recipients Become Donors: Polish Democracy Assistance in Belarus and Ukraine”, napisaną pod opieką prof. Barbary A. Chotiner. Następnie odbyła dwa staże podoktorskie na niemieckich uniwersytetach w Konstancji i Mannheim. W październiku 2013 roku została zatrudniona na stanowisku adiunkta na Uniwersytecie im. Adama Mickiewicza w Poznaniu, w Zakładzie Kultury Politycznej na Wydziale Nauk Politycznych i Dziennikarstwa.

Ocena osiągnięcia naukowego

Przedmiotem oceny jest cykl publikacji powiązanych tematycznie, pt. „Rola organizacji pozarządowych z państw Grupy Wyszehradzkiej w pomocy na rzecz demokracji w innych państwach postkomunistycznych. Ocena wpływu działań na społeczeństwo obywatelskie”, obejmujący 2 monografie oraz 16 artykułów w czasopismach naukowych i rozdziałów w pracach zbiorowych. Publikacje te ukazały się w latach 2010-2019. Większość z nich (w tym obie monografie) zostały wydane w języku angielskim. Cztery artykuły zamieszczono w czasopismach znajdujących się na ministerialnej liście A (punktacja w przedziale 15-25 pkt), dwa opublikowano w czasopismach z listy B (po 14 pkt).

Obszar badawczy, któremu poświęciła swoje publikacje Habilitantka należy uznać za wyjątkowo doniosły, interesujący i złożony. Kraje tworzące dziś Grupę Wyszehradzką były dość długo odbiorcami pomocy na rzecz wspierania demokracji, świadczonej przede wszystkim przez skonsolidowane demokracje europejskie. Pomoc ta, udzielana zarówno instytucjom publicznym, jak i rozwijającemu się „trzeciemu sektorowi”, miała charakter merytoryczny, finansowy i techniczny. Działania te wspierały proces demokratycznej transformacji i budowy społeczeństwa obywatelskiego, a także integrację państw Europy Środkowej i Wschodniej z Unią Europejską i NATO. Z czasem państwa te same zaczęły świadczyć tego rodzaju pomoc w odniesieniu do innych państw regionu. Badania prowadzone przez Habilitantkę odnoszą się właśnie do tego procesu. Stara się ona określić przyczyny, formy współpracy oraz konsekwencje działań podejmowanych w tym zakresie.

Szczególnie istotną rolę w ocenianym cyklu publikacji stanowią monografie. Pierwsza z nich, pt. „Democracy Assistance from the Third Wave. Polish Engagement in Belarus and Ukraine” została wydana w 2014 r. Przedstawiono w niej polskie zaangażowania w procesy demokratyzacyjne na Białorusi i Ukrainie. Habilitantka wiele miejsca poświęciła zarówno działaniom polskiego rządu, jak i – przede wszystkim – wysiłkom organizacji pozarządowych. Wykazała, jak istotna jest działalność tych organizacji we wspieraniu budowy społeczeństwa obywatelskiego na Ukrainie i Białorusi. Dostrzegła także, jak ważnym elementem tego procesu jest współpraca transgraniczna.

Badania te znalazły swoje rozwinięcie w kolejnej monografii, pt. „Democracy assistance bypassing governments in recipient countries. Supporting the «next generation»”, wydanej w 2019 roku. Przy tej okazji Habilitantka zmodyfikowała swoje pole badawcze. Po pierwsze, objęła swoimi badaniami większą liczbę krajów, zarówno tych udzielających, jak i otrzymujących pomoc. Po drugie, skupiła się na programach „pomijających rządy”, a więc takich, które skierowane są bezpośrednio do organizacji społecznych i obywateli. Po trzecie wreszcie, skoncentrowała się na programach skierowanych do młodych ludzi. Założenie badawcze, na którym opiera się konstrukcja wspomnianej monografii, jak i innych publikacji wchodzących w skład osiągnięcia naukowego będącego przedmiotem postępowania habilitacyjnego, polega na tym, że organizacje pozarządowe z Polski, Czech, Słowacji i Węgier, bazując na własnych doświadczeniach pochodzących z czasów, gdy same były odbiorcami pomocy zagranicznej, promują demokrację i aktywność obywatelską wśród ludzi młodych poprzez programy edukacyjne. Opierając się na tym założeniu, Habilitantka formułuje

szczegółowe pytania badawcze, odnoszące się do motywów działań organizacji funkcjonujących w państwach Grupy Wyszehradzkiej, definiowania potrzeb młodzieży w państwach docelowych, sposobów jej wspierania, badania skuteczności tych oddziaływań w kontekście rozpowszechniania norm, procedur i wartości demokratycznych. Kluczowym pytaniem jest również to odnoszące się do modelu demokracji promowanego przez organizacje z krajów Europy Środkowej i Wschodniej.

Udzielenie odpowiedzi na te pytania zmusiło Habilitantkę do zastosowanie złożonych procedur i metod badawczych, zarówno o charakterze ilościowym, jak i jakościowym. Z wyzwaniem tym poradziła sobie wzorowo. Dokonała analizy treści materiałów i dokumentów wytworzonych przy realizacji projektów przez organizacje pozarządowe z państw Grupy Wyszehradzkiej, przeprowadziła badania ankietowe wśród młodych ludzi w trzech krajach objętych programami pomocowymi (Bośnia i Hercegowina, Gruzja, Ukraina), odnoszące się do postaw i poziomu partycypacji społecznej i politycznej, a także wywiady z osobami zaangażowanymi w pomoc rozwojową. Uzupełnieniem tych procedur badawczych były eksperymenty społeczne w celu oceny wpływu projektów pomocy dla demokracji na grupy docelowe. Wspomniane metody badawcze są charakterystyczne dla nauk społecznych, w tym także dla nauki o polityce.

Monografia będąca ukoronowaniem procesu badawczego charakteryzuje się spójną, starannie przemyślaną konstrukcją, umożliwiającą kompleksowe przedstawienie podjętej problematyki. Habilitantka rozpoczyna od przedstawienia ram teoretycznych swojego przedsięwzięcia badawczego, przechodzi następnie do charakterystyki problemu „pomocy dla demokracji z pominięciem rządów”, koncentrując się na programach skierowanych do młodzieży w zakresie edukacji obywatelskiej, a także partycypacji politycznej i obywatelskiej. Analizuje także proces budowania potencjału organizacji młodzieżowych oraz zagadnienia równości ekonomicznej i społecznej. W dwóch końcowych rozdziałach Autorka przeprowadza ocenę wpływu programów pomocowych oraz bariery w ich rozwoju, wynikające z napięć między instytucjami państwa a organizacjami reprezentującymi społeczeństwo obywatelskie w państwach świadczących pomoc, zwłaszcza w Polsce i na Węgrzech. Każdy rozdział kończy jasno sformułowanymi konkluzjami. W obszernym zakończeniu przedstawiono zarówno wnioski z dotychczasowych badań, jak i rekomendacje dotyczące ich ewentualnej kontynuacji.

Poziom merytoryczny i metodologiczny monografii „Democracy assistance bypassing governments in recipient countries. Supporting the «next generation»” jest na tyle wysoki, że

sama ta publikacja mogłaby stanowić osiągnięcie naukowe stanowiące podstawę do ubiegania się o awans na kolejny stopień naukowy. Jest to bowiem dzieło dojrzałe, przemyślane, oparte na złożonych, wieloaspektowych badaniach empirycznych. Habilitantka wykazuje wielką staranność w zakresie konceptualizacji problemu badawczego, w stawianiu hipotez i pytań badawczych, w doborze metod oraz w realizacji procedur analitycznych.

Jeśli chodzi o kwestie merytoryczne, pewien niedosyt pozostawia kwestia omówiona w ostatnim rozdziale monografii, związana z jednej strony w ewolucją reżimów politycznych, zwłaszcza w takich krajach, jak Węgry i Polska, z drugiej zaś z narastającym konfliktem między organizacjami obywatelskimi a rządami tych państw. Można odnieść wrażenie, że Autorka dostrzega ten problem, ale nie docenia jego fundamentalnej wagi dla obszaru badawczego, którym się zajmuje. Kiedy na przełomie lat 80. i 90. XX wieku kraje naszego regionu otrzymywały pomoc w budowie społeczeństwa obywatelskiego, była ona świadczona przez organizacje funkcjonujące w stabilnych skonsolidowanych demokracjach. Kiedy dziś organizacje działające w Polsce, Czechach, Słowacji i na Węgrzech świadczą taką pomoc innym, dochodzi do sytuacji paradoksalnej. Oto bowiem organizacje reprezentujące społeczeństwo obywatelskie, wspierając jego rozwój w innych częściach regionu, nie mogą powstrzymać regresu demokracji w swoich krajach. W rankingu „The Economist” wszystkie państwa Grupy Wyszehradzkiej klasyfikowane są jako „wadliwe demokracje” i stopniowo obniżają swoją pozycję w tym zestawieniu. W latach 2015-2018 Republika Czeska przesunęła się z pozycji 25. na 34., Polska z 48. na 54., Słowacja 43. na 44., Węgry z 54. na 57. Ponadto, np. w wyborach do polskiego Sejmu w 2015 r. ponad 1/3 wyborców w wieku 18-29 lat oddała swój głos na partie antysystemowe, co może świadczyć o tym, że działania w zakresie edukacji i partycypacji obywatelskiej, często prowadzone przez te organizacje także we własnych krajach w odniesieniu do ludzi młodych, przynoszą ograniczone efekty. Powstają więc pytania o wiarygodność tych działań skierowanych „na zewnątrz” oraz o jakość demokracji „eksportowanej” do innych krajów regionu. Wydaje mi się, że kwestie te mogą być inspiracją dla dalszych badań prowadzonych przez Habilitantkę.

Jeśli chodzi o pozostałe publikacje wchodzące w skład osiągnięcia naukowego, rozwijają lub uzupełniają one wątki podjęte w obu wspomnianych wcześniej monografiach. Wszystkie pozycje włączone w ramy cyklu prezentują wysoki lub bardzo wysoki poziom naukowy. W mojej ocenie na szczególne wyróżnienie zasługują dwa bardzo interesujące artykuły: „Making Neighbourhood more Resilient through EU Democracy Promotion Efforts”

opublikowany w 2018 r. oraz napisany wraz Aleksandrą Galus artykuł „Supporting new media in Ukraine through Polish Development Cooperation Program”.

Cykl publikacji powiązanych tematycznie autorstwa dr Pauliny Pospiesznej zasługuje na jednoznacznie pozytywną ocenę. Cechuje go trafność doboru tematu oraz precyzyjne wyznaczenie obszarów badawczych. Habilitantka właściwie określiła i bardzo dobrze zrealizowała cele badawcze, przedstawiła i udowodniła najważniejsze tezy. Prace wchodzące w skład cyklu są napisane sprawnie, świadczą o wysokim poziomie znajomości problematyki i dużych umiejętnościach warsztatowych. Recenzowane publikacje cechuje rzetelność naukowa, precyzja i jasność w sposobie prezentowania treści. Publikacje stanowią znaczny wkład w rozwój politologii w obszarze badań nad demokracją, społeczeństwem obywatelskim, partycypacją polityczną i obywatelską oraz kulturą polityczną. Cykl publikacji powiązanych tematycznie, pt. „Rola organizacji pozarządowych z państw Grupy Wyszehradzkiej w pomocy na rzecz demokracji w innych państwach postkomunistycznych. Ocena wpływu działań na społeczeństwo obywatelskie” spełnia więc bez wątpienia wymogi określone w ustawie z dnia 14 marca 2003 r. o stopniach naukowych i tytule naukowym oraz o stopniach i tytule w zakresie sztuki (Dz. U. Nr 65 poz. 595 z późn. zmianami).

Ocena pozostałego dorobku naukowego

Oprócz prac wchodzących w skład cyklu publikacji powiązanych tematycznie, dorobek dr Pauliny Pospiesznej obejmuje 10 innych publikacji, odnoszących się do trzech obszarów tematycznych. Pierwszy z nich dotyczy mediacji w wojnach domowych oraz wspierania demokracji i pokoju po zakończeniu konfliktów. Habilitantka wskazała tutaj pięć wysoko punktowanych publikacji, których jest współautorką (3 na liście A, 1 na liście B, oraz 1 w czasopiśmie indeksowanym w bazie Scopus - SCS 0,86).

Drugi obszar wiąże się z nurtem badań określanym w literaturze jako DRR – disaster risk reduction. Badania prowadzone na tym polu mają charakter interdyscyplinarny, a z nauką o polityce są powiązane w ten sposób, że uwzględniają rolę instytucji oraz polityk publicznych w ograniczaniu ryzyka katastrof naturalnych oraz tych wynikających z działalności człowieka. W tym obszarze dr Paulina Pospieszna jest współautorką trzech artykułów. Warto podkreślić, że jeden z nich został wydrukowany w czasopiśmie „The Lancet”, w którym bardzo rzadko pojawiają się autorzy reprezentujący naukę o polityce.

Trzeci obszar, w którym Habilitantka podjęła badania stosunkowo niedawno, dotyczy sankcji unijnych: przyczyn ich nakładania, wpływu na politykę i gospodarkę oraz problemu ich skuteczności. Aktywność dr Pauliny Pospiesznej w tej dziedzinie jest związana z uzyskaniem w 2015 roku grantu NCN w ramach programu „Beethoven”. W ramach tego projektu ukazał się jak do tej pory jeden artykuł w „Przeglądzie Politologicznym”, zaś kolejny został złożony w czasopiśmie „Political Science & Politics”.

Działalność naukowa Habilitantki została doceniona zarówno w krajowym, jak i międzynarodowym środowisku naukowym, czego dowodem są liczne nagrody, staże, stypendia i granty. Wśród nich należy wymienić Nagrodę im. Profesora Czesława Mojsiewicza za najlepszą książkę o tematyce politologicznej („Democracy Assistance from the Third Wave. Polish Engagement in Belarus and Ukraine”), uzyskaną w 2015 r., a także Nagrodę Rektora UAM za osiągnięcia w pracy naukowej.

Analiza dorobku naukowego dr Pauliny Pospiesznej wskazuje, że po uzyskaniu stopnia doktora jej rozwój naukowy przebiegał szybko i systematycznie. Dorobek ten zasługuje na ocenę pozytywną. Trzeba jednak podkreślić, że w tej części dorobku brakuje prac samodzielnych. Wszystkie wskazane publikacje, aczkolwiek w większości wysoko punktowane, są pracami, których dr P. Pospieszna jest współautorką. Utrudnia to z jednej strony ocenę, jaki jest jej rzeczywisty wkład w powstanie danej publikacji, z drugiej jednak wskazuje na umiejętność podejmowania współpracy z innymi badaczami, także z innych dziedzin nauki, co jest ważną umiejętnością we współczesnym świecie naukowym. Na podkreślenie zasługuje także bardzo duża aktywność Habilitantki, jeśli chodzi o konferencje, seminaria, kursy i debaty naukowe. Większość tych wydarzeń ma charakter międzynarodowy i jest związana z funkcjonowaniem prestiżowych stowarzyszeń naukowych, takich jak American Political Science Association (APSA), Council for European Studies, European Consortium for Political Research (ECPR), European International Studies Association (EISA), European Political Science Association (EPSA), European Union in International Affairs (EUIA), International Political Science Association (IPSA), International Studies Association (ISA).

Działalność dydaktyczna i organizacyjna

Zajęcia dydaktyczne dr Pauliny Pospiesznej, prowadzone na UAM w Poznaniu są dobrze skorelowane z jej zainteresowaniami naukowymi. Odbývają się w języku polskim i angielskim oraz obejmują różne formy: ćwiczenia, wykłady i seminaria licencjackie. Ponadto Habilitantka

posiada doświadczenia dydaktyczne związane ze stażami podoktorskimi na dwóch niemieckich uniwersytetach, gdzie prowadziła zajęcia dotyczące stosunków międzynarodowych, organizacji międzynarodowych, rozwiązywania konfliktów, demokracji i procesów demokratyzacyjnych. Prowadziła także wykłady gościnne na Uniwersytecie São Paulo w Brazylii, w The Ukrainian Research Institute na Uniwersytecie Harwarda oraz w Center for European Studies University of Florida. Ponadto Habilitantka uczestniczyła trzykrotnie w projektach dydaktycznych realizowanych na Uniwersytecie im. Adama Mickiewicza w Poznaniu finansowanych ze środków NCBR.

Dr Paulina Pospieszna w latach 2009-2018 realizowała 8 międzynarodowych i krajowych projektów badawczych, finansowanych ze środków zewnętrznych. Trzykrotnie pełniła funkcję kierownika projektu, dwukrotnie koordynatora, trzykrotnie występowała w roli wykonawcy. Uczestniczyła także w organizacji Kongresu IPSA, który odbył się w Poznaniu w lipcu 2016 r., zajmując się m.in. organizacją jednego z paneli. Organizowała także warsztaty w ramach projektu EUSANCT na Wydziale Nauk Politycznych i Dziennikarstwa UAM w Poznaniu.

Habilitantka ma swoim dorobku recenzowanie tekstów naukowych dla zagranicznych czasopism naukowych. Jest autorką dwóch recenzji wydawniczych monografii, które ukazały się w zagranicznych wydawnictwach (Rowman & Littlefield Books, Oxford University Press), jest także autorką dwóch recenzji książek, które ukazały się w czasopiśmie zagranicznych.

Dr Paulina Pospieszna pełni także funkcję promotora pomocniczego w otwartym przewodzie doktorskim.

W zakresie popularyzacji nauki Habilitantka koncentruje się na współpracy z organizacjami pozarządowymi. Opracowała metodę ewaluacji programów na rzecz demokracji, jest autorką ekspertyz i raportów, prowadziła także szkolenia dotyczące ewaluacji projektów.

Podsumowując tę część oceny, uznaję, że w zakresie działalności dydaktycznej i organizacyjnej Habilitantka spełnia wszystkie istotne wymogi określone przepisami prawa.

Wnioski końcowe

Konkludując stwierdzam, że jednoznacznie pozytywna ocena cyklu publikacji powiązanych tematycznie pt. „Rola organizacji pozarządowych z państw Grupy Wyszehradzkiej w pomocy na rzecz demokracji w innych państwach postkomunistycznych. Ocena wpływu działań na społeczeństwo obywatelskie”, stanowiącego osiągnięcie naukowe

w rozumieniu art. 16 ust. 2 pkt 1 ustawy z dnia 14 marca 2003 r. o stopniach naukowych i tytule naukowym oraz o stopniach i tytule w zakresie sztuki (Dz. U. Nr 65 poz. 595 z późn. zmianami), wnoszącego znaczny wkład w rozwój nauk o polityce, bogaty dorobek naukowy, działalność dydaktyczna i organizatorska, odpowiadają wymogom określonym w przywołanej ustawie oraz rozporządzeniu MNiSW w sprawie kryteriów oceny osiągnięć osoby ubiegającej się o nadanie stopnia doktora habilitowanego. Na tej podstawie opowiadam się za nadaniem dr Paulinie Pospiesznej stopnia doktora habilitowanego w dziedzinie nauk społecznych w dyscyplinie nauk o polityce.

.....
Dr hab. Robert Alberski, prof. nadzw. UW.